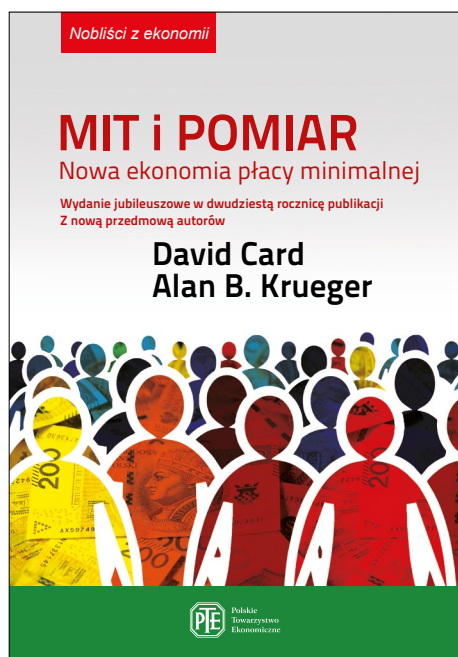

Mirostaw Szreder*

Płaca minimalna – wyobrażenia i pomiar. O jubileuszowym wydaniu książki noblisty Davida Carda i Alana B. Kruegera**

Wydawnictwo Princeton University Press postanowiło w 2015 roku – czyli dokładnie 20 lat po ukazaniu się pierwszego wydania książki Davida Carda i Alana B. Kruegera pt. *Myth and Measurement: The New Economics of the Minimum Wage* – wznowić jej wydanie, uzupełniając treść o nową wersję kilkunastostronicowej przedmowy autorów. Konsekwentnie uzupełniono też tytuł, dodając na jego końcu dwa zdania: „With a new preface by the authors. Twentieth-Anniversary Edition”. Przekład tego jubileuszowego wydania książki w tłumaczeniu Jamesa Westa i redakcji naukowej Marka Kośnego ukazał się w 2023 roku nakładem

* Prof. dr hab. Mirostaw Szreder – dziekan Wydziału Zarządzania, Uniwersytet Gdański.

** Książkę można kupić pod adresem: <https://pte.pl/aktualnosci/posty/placa-minimalna-wyobrazenia-i-pomiar-o-jubileuszowym-wydaniu-ksiazki-noblisty-davida-carda-i-alana-b-kruegera-wydawnictwo-princeton-university-press-postanowilo-w-2015-roku-czyli-dokladnie-20-lat-po-ukazaniu-sie-pierwszego-wydania-ksiazki-davida-carda-i-a>.

Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego pod tytułem *Mit i pomiar. Nowa ekonomia płacy minimalnej* z dopiskiem: *Wydanie jubileuszowe w dwudziestą rocznicę publikacji. Z nową przedmową autorów.*

Monografia noblisty Davida Carda i współautora Alana B. Kruegera, wydana po raz pierwszy w 1995 roku, należy do tej grupy prac naukowych, których wartość nie tylko nie maleje wraz z upływem lat, ale potwierdza się i rośnie w konfrontacji ze zmieniającą się w czasie rzeczywistością gospodarczą i społeczną. W ekonomii – podobnie jak w wielu innych dziedzinach nauki – czas dość surowo weryfikuje uzyskane na podstawie rozważań teoretycznych oraz obserwacji i analiz empirycznych ustalenia badaczy. Rozwój myśli naukowej sprawia zaś, że weryfikacji podlegają również stosowane w przeszłości metody i techniki badawcze. W przypadku rozważań na temat płacy minimalnej – jej funkcji i roli w gospodarce, wysokości, a także implikacji jej podwyższania – nie jest łatwo zaproponować takie metody badawcze i uzyskać takie wnioski, które stanowiłyby przedmiot poważnych dyskusji wśród ekonomistów i realizatorów polityki społecznej przez ponad dwa dziesięciolecia. A ponadto, by stanowiły one inspirację do dalszych ożywionych dyskusji wśród ekonomistów mających do dyspozycji nowe doświadczenia i nowocześniejsze niż kiedyś metody badawcze. Moim zdaniem udało się to w pełni Davidowi Cardowi i Alanowi B. Kruegerowi w omawianej monografii z co najmniej kilku powodów.

Po pierwsze, do empirycznych badań z zakresu płacy minimalnej podeszli oni z przekonaniem, że warunkiem wiarygodnego opisanie wszelkich nowych prawidłowości ekonomicznych, a także zweryfikowania tych, które wynikają z przyjętej już teorii, jest posiadanie adekwatnych, wysokiej jakości narzędzi pomiarowych. Sądzę, że nie bez ważnej przyczyny pierwszy człon tytułu ich monografii odnosi się właśnie do pomiaru (*measurement*). Można by w tym kontekście przypomnieć tytuł pracy innego autora – Kennetha Prewitta z 2010 roku – *Science Starts Not after Measurement, but with Measurement* (Nauka nie rozpoczyna się po dokonaniu pomiarów, lecz wraz z pomiarem); tytuł, który mógłby stanowić motto tej książki. Autorzy

omawianej monografii są nie tylko świadomi tego, jak istotny jest pomiar w nauce, lecz sami wnoszą wiele swoimi badaniami i rozważaniami do dyskusji na temat statystycznych i ekonometrycznych metod modelowania i wnioskowania. Czynią to z niezwykłą starannością i wnikliwością. Przypominają nie tylko, że „pojedyncze badanie nie może być uznane za rozstrzygające” (s. 18), ale stawiają także zasadnicze pytanie o istotę i konstrukcję modeli, które są dla ekonomistów podstawą realizacji badań. Pytanie to brzmi: „Czy upraszczające założenia danego modelu pomagają usunąć z niego niepotrzebne szczegóły, czy też w rzeczywistości determinują jego fundamentalne przewidywania, oraz czy przewidywania te zgodne są z dostępnymi danymi” (s. 18). Takich fundamentalnych kwestii, które autorzy na wstępie celowo wywołują – bo są one w nauce ważne – jest w tej książce więcej. Zaliczyłbym do nich także istotne zagadnienie z pogranicza filozofii nauki, mianowicie: co jest ostatecznym weryfikatorem teorii naukowej i jaką rolę odgrywają w tym procesie badania empiryczne? Jakie warunki badania te powinny spełniać? O tym, że warto te kwestie dyskutować i dążyć do ich rozstrzygnięcia, a przynajmniej do osiągnięcia konsensusu w tej materii, niech świadczy fragment z *Przedmowy* autorów o – moim zdaniem – dość mocnej jak na pracę naukową wymowie: „(...) jeden z wybitnych ekonomistów znajdujących się na sali stwierdził, że *Teoria również jest dowodem*. Ku naszemu zaskoczeniu nikt się nie zaśmiał, nikt nie zapytał: *Jaka teoria?*” (s. 19). Ten rodzaj rozległej refleksji Autorów, skoncentrowany na empirycznym pomiarze oraz jego wykorzystaniu w modelowaniu i wnioskowaniu, uznaję za pierwszy powód sukcesu i żywotności tej monografii.

Po drugie, Autorzy posłużyli się w swoich badaniach nowatorską w latach 90. ubiegłego wieku metodyką eksperymentu naturalnego w badaniach ekonomicznych (*natural experiment's approach*). W ten sposób zaproponowali konkurencyjne podejście do stosowanych wcześniejszych metodyk badań oddziaływania płacy minimalnej, opartych głównie na statystycznych analizach szeregów czasowych oraz skonstruowanych na podstawie rozważań teoretycznych modelach ekonometrycznych. Właśnie za to nowatorskie i skuteczne podejście do badania związków przyczynowych na rynku pracy David Card – współautor omawianej monografii – oraz Joshua Angrist i Guido Imbens otrzymali w 2021 roku Nagrodę Nobla w ekonomii. Metoda eksperymentu naturalnego upowszechniła się przez ostatnie ponad 20 lat w wielu dziedzinach badań ekonomicznych, a co najważniejsze – pozwoliła badaczom dostrzec nowe mechanizmy związków przyczynowo-skutkowych i nierzadko przy tym podważyć wcześniejsze ustalenia będące wynikiem stosowania innego podejścia badawczego. Tak też się stało w przypadku badań D. Carda i Alana B. Kruegera nad płacą minimalną, jej wpływem na zatrudnienie i znaczeniem w gospodarce. Dlatego za w pełni uzasadnioną należy uznać ujętą w *Przedmowie*

do wydania jubileuszowego następującą refleksję Autorów: „Nasza książka pomogła ukształtować program badawczy, w ramach którego ekonomiści zaczęli poszukiwać przekonujących eksperymentów naturalnych w celu oceny kluczowych polityk gospodarczych, zamiast odwoływać się wyłącznie do wnioskowania na gruncie teoretycznym” (s. 30).

O tym, jak ważne i interesujące mogą być rezultaty eksperymentów naturalnych, niech świadczą prace drugiego z Autorów omawianej monografii – Alana B. Kruegera – z zakresu edukacji i jej wpływu na kariery zawodowe absolwentów na rynku pracy. W roku 2000 zreferował on syntetycznie na łamach dziennika „The New York Times” wyniki eksperymentu naturalnego, którego celem było uzyskanie odpowiedzi na pytanie, co decyduje o tym, że skończywszy elitarną szkołę, np. University of Pennsylvania, zarabia się po dziesięciu lub dwudziestu latach lepiej niż po innych uniwersytetach w USA [Krueger, 2000]. Czy dlatego, że jest się absolwentem University of Pennsylvania, czy też dlatego, że uniwersytet ten pozyskuje najzdolniejszych kandydatów na studia? Wspólnie ze Stacy B. Dale [Dale, Krueger, 1999] przebadali zarobki ponad 14 tys. absolwentów college’ów i uniwersytetów, w tym tych najbardziej prestiżowych, i uzyskali wynik wskazujący na to, że decydująca o wysokości zarobków nie była wcale uczelnia, którą badani ukończyli. Ci, którzy z racji odrzucenia przez renomowane uniwersytety podjęli studia w niewiele gorzej wypadających w rankingach uczelniach, uzyskiwali po latach bardzo zbliżone wynagrodzenia do absolwentów najlepszych uczelni. O pozycji zawodowej po kilkunastu latach pracy decydowały w większym stopniu cechy osobowościowe i zdolności badanych osób, aniżeli marka uczelni, którą ukończyli. W swojej konkluzji Autorzy zawarli wartościowe dydaktycznie przesłanie: *Uwierz, że twoja ambicja, motywacja i talent zdecydują o przyszłych sukcesach w większym stopniu niż nazwa uczelni na dyplomie*. Rynku edukacyjnego dotyczy też szereg innych badań i publikacji opartych na eksperymentach naturalnych. Jest wśród nich m.in. praca Adriana Lleras-Muney z Princeton University na temat zależności między długością trwania edukacji mieszkańców USA a długością ich życia¹. Inne, oprócz rynku pracy obszary ekonomii, w których eksperyment naturalny zyskał sobie status ważnej metodyki badawczej, to: finanse publiczne, finanse gospodarstw domowych i handel zagraniczny.

Trzecim powodem, który wydaje się ważny dla zrozumienia popularności i aktualności omawianej

¹ Lleras-Muney [2005]. Jednym z osiągnięć Autorki było wykazanie, że wraz z wydłużeniem się okresu kształcenia o jeden rok, przeciętne dalsze trwanie życia 35-letniego Amerykanina zwiększało się w okresie objętym eksperymentem naturalnym o półtora roku (a w latach 60. nawet o 1,7 roku). Szerzej o współzależnościach między wykształceniem a długością życia pisze m.in. Szreder [2015].

monografii przez ponad ćwierć wieku, jest zarówno znaczenie zagadnienia płacy minimalnej w wielu gospodarkach na świecie, jak i odwaga Autorów w przeciwstawieniu się wcześniej utrwalonym wśród ekonomistów poglądom na temat wpływu wysokości płacy minimalnej na zatrudnienie. Płaca minimalna należy do jednej z najważniejszych kategorii w gospodarce, na której skupia się uwaga nie tylko pracodawców i pracobiorców, ale także ekonomistów i polityków. Ciekawe są w tym kontekście informacje i rozważania Autorów zawarte we fragmencie *Przedmowy do wydania jubileuszowego*, zatytułowanym *Ekonomia polityczna płacy minimalnej* (s. 20–23). David Card i Alan B. Krueger wyjaśniają tam między innymi, dlaczego z politycznego punktu widzenia płaca minimalna dzieli kierownictwo Partii Demokratycznej i Republikańskiej w Kongresie USA, a także charakteryzują okoliczności, w których zmianom instytucjonalnym uległy podmioty (komisje) ustalające płace minimalne w Wlk. Brytanii. Wspominają także o doświadczeniach niemieckich, początkowo związanych z brakiem obowiązującej płacy minimalnej w gospodarce, a ostatecznie z ustaleniem jej na względnie wysokim poziomie. Dodają przy tym, że w chwili pisania tekstu monografii nie były jeszcze znane konsekwencje wysokiej płacy minimalnej w Niemczech i przewidują, że „w nadchodzących latach kraj ten będzie stanowił kolejny ważny obszar badań”. Wydaje się, że również Polska – z racji kilkakrotnych podwyżek płacy minimalnej w ostatnich latach – staje się ciekawym obiektem badań, w szczególności wpływu wzrostu płacy minimalnej na wielkość zatrudnienia w gospodarce, a także na wielkość szarej strefy. Takich krajów, w których wysokość płacy minimalnej budzi wiele dyskusji, a często także emocji, jest na świecie więcej. Myślę, że jest to jedna z wielu konsekwencji ogólnoświatowego kryzysu finansowego z 2008 roku i poczucia w licznych środowiskach pracowniczych niesprawiedliwego zróżnicowania wysokości wynagrodzeń, zwłaszcza w dolnej części ich rozkładu. Nałożyła się na to jeszcze w ostatnich dwóch latach wysoka inflacja w większości rozwiniętych gospodarek świata, powodująca realny spadek wysokości wynagrodzeń, który mają prawo najsilniej odczuwać osoby o niskich i najniższych zarobkach. Tak więc moment wznowienia i opublikowania w języku polskim przez Polskie Towarzystwo Ekonomiczne monografii Davida Carda i Alana B. Kruegera jest szczególnie trafny.

Warto jednak raz jeszcze podkreślić, że aktualność omawianej monografii wiąże się przede wszystkim z szerokim i wnikliwym spojrzeniem Autorów zarówno na metodykę badania płacy minimalnej, jak i na szeroki wachlarz konsekwencji wywołanych przez określoną jej wysokość. Oczywiście na plan pierwszy wśród tych konsekwencji wysuwa się poziom zatrudnienia. I mimo że na relacji płacy minimalnej do wielkości zatrudnienia (w szczególności ludzi młodych) Autorzy skoncentrowali

najwięcej wysiłku badawczego, to z uwagą przeanalizowali także i opisali wpływ płacy minimalnej na: zwiększenie wynagrodzeń w dolnych decylach jego rozkładu, zmiany w przeciętnych wynagrodzeniach w gospodarce (poprzez efekt dyfuzji), zmniejszenie nierówności płacowych i zasięgu ubóstwa, ceny usług świadczonych przez pracowników po podwyższeniu płacy minimalnej, otrzymywane przez pracowników benefity, zdolność przedsiębiorstw do oferowania szkoleń dla swoich pracowników i rentowność przedsiębiorstw, w których dokonano podwyżek płacy minimalnej.

Najwięcej kontrowersji – co przyznają sami Autorzy – wywołał w środowisku ekonomistów ich najważniejszy wniosek z wykonanych badań stwierdzający, że „umiarkowane podwyżki płacy minimalnej nie mają żadnego lub prawie żadnego wpływu na zatrudnienie” (s. 24). Jest to wniosek wynikający głównie z licznych i starannie przeprowadzonych badań empirycznych, w tym w decydującej mierze opartych na naturalnych eksperymentach z rynku amerykańskiego (a w rozdz. 8 także z innych krajów). Zdaniem Autorów, przekonanych o decydującej wadze empirycznych dowodów w ekonomii, wniosek ten podważa wcześniejsze ustalenia większości zainteresowanych tym zagadnieniem ekonomistów, gdyż „poglądy ekonomistów na minimalne wynagrodzenie opierają się w dużej mierze na wywodzie teoretycznym, a nie wynikają z systematycznych badań empirycznych” (s. 44). Takie zderzenie przeciwstawnych sobie wyników badań naukowych prowokuje oczywiście do dyskusji. I – co warto jest podkreślić – Autorzy tej dyskusji nie unikają. Przeciwnie, sami ją inicjują w każdym z jedenastu rozdziałów (nie licząc rozdziału 1 pt. *Wstęp i zarys zagadnienia* oraz rozdziału 12 pt. *Wnioski i implikacje*), które kończą się krótką dyskusją podsumowującą uzyskane wyniki. W zakończeniu rozdziału 2 czynią to bardziej obszernie, zachęcając do debaty już samym tytułem jednego z podrozdziałów: *Podsumowanie, krytyka i reakcje*.

Wagę wniosków uzyskanych przez Davida Carda i Alana B. Kruegera – a są to wnioski odnoszące się do wielu istotnych implikacji ekonomicznych i społecznych płacy minimalnej – oceniać trzeba przede wszystkim przez pryzmat adekwatności metodyki badawczej. Jej elementem jest tytułowy „pomiar”, czyli liczbowa, empiryczna charakterystyka zmiennych opisujących relacje pomiędzy płacą minimalną i zatrudnieniem, a także pomiędzy płacą minimalną a wybranymi cechami rozkładu wynagrodzeń oraz innymi potencjalnymi konsekwencjami oddziaływania płacy minimalnej. Tym zagadnieniem Autorzy poświęcili w całości rozdział 6 pt. *Ocena szeregów czasowych* oraz rozdział 7 pt. *Ocena dowodów z badań przekrojowych i panelowych*. Przeprowadzona przez nich obszerna metaanaliza badań opublikowanych na temat wpływu płacy minimalnej na zatrudnienie dotyczy fundamentalnych kwestii modelowania ekonometrycznego i wnioskowania statystycznego. W sposób

przekonujący wskazują na prawdopodobne czynniki o charakterze metodycznym, które prowadzą do rozbieżnych konstatacji ekonomistów na temat oddziaływania płacy minimalnej na poziom zatrudnienia. Warto przyrzeć się najważniejszym z tych czynników.

Pierwszy z nich odnosi się do konstrukcji modeli ekonometrycznych z tego zakresu, w których najczęściej zmienną zależną jest zagregowany poziom zatrudnienia, a wśród zmiennych objaśniających są zarówno pewne miary zagregowanego popytu (np. stopa bezrobocia wśród dorosłych mężczyzn), jak i zagregowanej podaży (np. odsetek osób w określonym wieku biorących udział w programach szkoleń zawodowych). W zbiorze tym zmienna płacy minimalnej jest najczęściej stosowana w formie tak zwanego wskaźnika Kaitza, który opisuje stosunek płacy minimalnej do przeciętnego wynagrodzenia w poszczególnych branżach ważony zakresem obecności tej relacji w poszczególnych branżach. David Card i Alan B. Krueger zwracają uwagę na nie w pełni sprecyzowane przez właściwe teorie ekonomiczne rynku pracy zestawy zmiennych objaśniających, co powoduje, że błędy w specyfikacji zmiennych mogą ciężać na uzyskanych przez badaczy wynikach. Model ekonometryczny, jak wiadomo, jest instrumentem wrażliwym na zmiany w doborze zmiennych objaśniających i nawet zmiana jednej z nich prowadzi zwykle do zmiany wszystkich ocen współczynników regresji, a nierzadko także ich znaków, czyli interpretacji kierunku oddziaływania danej zmiennej niezależnej na zmienną zależną. To z kolei stwarza pokusę wśród niektórych badaczy, aby specyfikacji dokonać pod kątem dążenia do osiągnięcia wyników statystycznie istotnych (s. 231) i zgodnych z powszechnie akceptowaną teorią. W roku 1995, kiedy w pierwszym wydaniu swojej książki Autorzy wspomnieli o tym zagrożeniu, pisząc wprost o „*manipulowaniu specyfikacją* w celu wykazania statystycznie istotnych skutków płacy minimalnej” (s. 220), problem nie wydawał się jeszcze palący. Obecnie wiemy już, że jest on bardzo poważny – w odniesieniu do zastosowań modeli regresji w ogóle – a szczególnie silne jest jego oddziaływanie, gdy towarzyszy mu tzw. tendencyjność publikacyjna (ang. *publication bias*).

Zjawisko tendencyjności publikacyjnej, polegające na akceptowaniu przez redakcje czasopism naukowych niemal wyłącznie prac prezentujących wyniki statystycznie istotne, jest drugim z czynników mogących pomóc w wyjaśnieniu wspomnianych na wstępie rozbieżności we wnioskach dotyczących kierunku i siły oddziaływania płacy minimalnej. Tego rodzaju polityka wydawnicza prowadzi do absencji w obiegu naukowym innych wartościowych wyników badań, którym co prawda nie udało się w konkretnej próbie przypisać atrybutu statystycznej istotności, ale które potencjalnie mogą przyczynić się do kształtowania innego punktu widzenia (lub powstawania zarysu nowej teorii). Tego typu selekcja publikacji, w której naczelną

rolę odgrywa kryterium statystycznej istotności, zubaża i słyca dyskurs naukowy. Po ponad 20 latach od pierwszego wydania omawianej monografii rozumie to większość międzynarodowego środowiska badaczy stosujących i rozwijających metody statystyczne. Jednym z dowodów na to jest niezwykle sugestywny tytuł komentarza – „Porzucicie przestarzałą statystyczną istotność” – zamieszczonego w 2019 roku na łamach czasopisma „Nature” [Amrhein, Greenland, McShane, 2019], a także publikacja ponad 40 artykułów wybitnych statystyków z całego świata traktujących wyłącznie o sposobach rozstrzygnięcia o statystycznej istotności (w nr. 3/2019 cieszącego się zasłużonym prestiżem czasopisma „The American Statistician”). Współczesna krytyka kategorii statystycznej istotności wiąże się przede wszystkim z powszechnym stosowaniem do rozstrzygnięć o niej jedynie wskaźnika prawdopodobieństwa krytycznego, tzw. p-value. Tymczasem – jak słusznie stwierdza w swoim specjalnym oświadczeniu na ten temat Amerykańskie Towarzystwo Statystyczne – „praktyka redukcji analizy danych lub naukowego wnioskowania do mechanicznej reguły *czzerwonej linii* (takiej jak „p-value < 0,05”) w celu uzasadnienia naukowych stwierdzeń lub wniosków może prowadzić do błędnych przekonań i złych decyzji. Wniosek badawczy nie staje się natychmiast *prawdziwy*, bo znalazł się po jednej stronie prognozy, ani *fałszywy*, gdy jest po drugiej stronie”. I dodaje dalej: „Mniejsze wartości p-value niekoniecznie oznaczają wystąpienie większych lub ważniejszych efektów. Podobnie, większe wartości p-value nie implikują nieistnienia ważnych efektów lub braku efektu w ogóle” (oba cytaty z Wasserstein, Lazar [2016]). Istnieją więc poważne przesłanki, aby w tendencji do przypisywania nadmiernego znaczenia statystycznej istotności przez badaczy oraz redakcje czasopism upatrywać trudności z utorowaniem drogi innym wynikom badań, w szczególności takim, które kwestionują utrwalone od dawna poglądy ekonomistów. W takiej właśnie sytuacji znaleźli się przed dwudziestoma laty David Card i Alan B. Krueger prezentujący wyniki badań nad płacą minimalną, sprzeczne z większością wniosków mających swoje źródła w licznych opracowaniach innych autorów. Dlatego argumentacja ich odnosząca się do metodyki badawczej została w omawianej monografii przedstawiona ze szczególną starannością. Znajdzie tu czytelnik rozważania dotyczące takich szczegółowych kwestii metodycznych, jak: stabilność relacji ekonomicznych opisywanych w modelach ekonometrycznych, statystyczna analiza i testowanie błędów specyfikacji zmiennych w modelu, metody estymacji parametrów modeli na podstawie szeregów czasowych, modelowanie mechanizmu autoregresyjnego składników zakłócających czy możliwości istnienia pozornych zależności między płacą minimalną a poziomem zatrudnienia.

Równie solidnie Autorzy podeszli do oceny analiz wpływu płacy minimalnej na zatrudnienie, opartych

na badaniach przekrojowych i panelowych (rozdz. 7). „Badania przekrojowe wykorzystują zróżnicowanie płacy minimalnej w danym momencie w celu określenia jej efektów, natomiast badania panelowe analizują doświadczenia stanów lub osób na przestrzeni pewnego okresu” (s. 252). Autorzy uzasadniają na wstępie zalety badań wykorzystujących dane na poziomie mikro w stosunku do badań opartych na zagregowanych szeregach czasowych. Następnie dokonują obszernej i wnikliwej analizy wielu ważnych badań z zakresu oddziaływania płacy minimalnej, które opublikowane zostały przed 1995 rokiem. W dyskusji z wynikami przywołanych badań starają się być dociekliwi, krytyczni i obiektywni. Szczególnie interesujący jest w tym rozdziale fragment poświęcony szacunkom opartym na założonym rozkładzie wynagrodzeń i wpływie płacy minimalnej na strukturę ogółu wynagrodzeń m.in. poprzez tzw. efekt dyfuzji. Ostatecznie, w podsumowaniu rozważań z tego rozdziału, David Card i Alan B. Krueger stwierdzają, że dokonany przez nich przegląd wyników prac empirycznych potwierdza w większości główny wniosek z ich własnych badań, wskazujący na „niewielki pozytywny, a nie negatywny, wpływ podwyżek płacy minimalnej na zatrudnienie, jeśli taki wpływ w ogóle występuje” (s. 285). Po czym dodają: „Naszym zdaniem, tradycyjny pogląd, że podwyżki płacy minimalnej z konieczności wpływają negatywnie na zatrudnienie, opiera się na bardzo wątplych podstawach empirycznych” (s. 285).

Bogactwo problematyki, zarówno odnoszącej się do metodyki badań, jak i do analizy i interpretacji ekonomicznych aspektów płacy minimalnej, jest w tej monografii tak duże, że właściwie każdy z jedenastu rozdziałów jest wart odrębnej, poważnej dyskusji. A wspomnieć by trzeba jeszcze o: ciekawych analizach międzynarodowych (rozdz. 8), analizach wpływu płacy minimalnej na dochody gospodarstw domowych oraz zakres ubóstwa (rozdz. 9), niejednoznacznych, ale oryginalnych konkluzjach dotyczących wpływu przepisów o płacy minimalnej na wartość i wycenę spółek (rozdz. 10), czy wreszcie o inspirującej treści rozdziału 11 na temat alternatywnych ekonomicznych modeli rynku pracy i płacy minimalnej. W niektórych kwestiach Autorzy niczego ostatecznie nie rozstrzygają – są ostrożni i krytyczni w stosunku do wyników badań innych naukowców, ale w tym samym stopniu także do własnych. Szczególnie daje się to odczuć w ostatnim rozdziale monografii pt. *Wnioski i implikacje*.

Za bardzo pożyteczne uważam przetłumaczenie na język polski wznowionej po dwudziestu latach i wzbogaconej o nową przedmowę Autorów monografii *Mit i pomiar. Nowa ekonomia płacy minimalnej*. Jest ona wciąż aktualna i ważna. Zmienił się w tym czasie stosunek rządów wielu państw do kategorii płacy minimalnej i jej znaczenia w gospodarce. Zainteresowanie nią wzrosło, także w samej Unii Europejskiej, gdzie rozważa się objęcie przywilejem płacy minimalnej

nowej grupy pracowników dorywczych, mianowicie tych, którzy świadczą usługi (m.in. transportowe) dla platform cyfrowych, tzw. *gig-workers*. Ewolucji na temat funkcji i znaczenia płacy minimalnej uległy także poglądy części ekonomistów. Wszystko to sprawia, że problematyka ta jest wciąż aktualna i żywo dyskutowana.

Monografia Davida Carda i Alana B. Kruegera jest warta uwagi i polecenia z kilku powodów. Po pierwsze, prezentuje wyniki obszernej, wnikliwie wykonanej metaanalizy badań na temat wpływu płacy minimalnej na poziom zatrudnienia oraz na rozkłady wynagrodzeń. Po drugie, zawiera oryginalne, oparte na mocnych podstawach empirycznych konkluzje, stanowiące wkład do polemicznej dyskusji naukowej o wpływie płacy minimalnej na zatrudnienie. Po trzecie, stanowi dobry przykład krytycznego podejścia badacza do wyników badań naukowych, w którym to podejściu zwraca się szczególną uwagę na niedoskonałości i ograniczenia metodyk badawczych. I wreszcie, po czwarte, praca ta proponuje szerokie, wieloaspektowe spojrzenie na „ekonomię płacy minimalnej”, które staje się współcześnie ważne z racji rosnącego zainteresowania płacą minimalną w wielu krajach, w tym w Polsce.

Na koniec warto podkreślić, że omawiana monografia została poprawnie i starannie przetłumaczona przez Jamesa Westa na język polski. Równie wysoko należy ocenić redakcję naukową tekstu wykonaną przez Marka Kośnego, który jest ponadto autorem *Przedmowy* do wydania polskiego (s. 13–15). W treści książki nie dostrzegłem żadnych poważnych uchybień terminologicznych ani redakcyjnych.

Bibliografia

- Amrhein V., Greenland S., McShane B. [2019]. *Scientists rise up against statistical significance*. *Nature*, (567).
- Card D., Krueger A.B. [2023]. *Mit i pomiar. Nowa ekonomia płacy minimalnej. Wydanie jubileuszowe w dwudziestą rocznicę publikacji. Z nową przedmową autorów*, Polskie Towarzystwo Ekonomiczne.
- Dale S.B., Krueger A.B. [1999]. *Estimating the Payoff to Attending a More Selective College: An Application of Selection on Observables and Unobservables*. National Bureau of Economic Research, Working Paper 7322.
- Krueger A.B. [2000]. *Economic Scene: Children smart enough to get into elite schools may not need to bother*. *The New York Times*, April 27, p. 2.
- Lleras-Muney A. [2005]. *The Relationship between Education and Adult Mortality in the United States*. *Review of Economic Studies*, 1(72).
- Prewitt K. [2010]. *Science starts not after measurement, but with measurement*. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 631(1).
- Szreder M. [2015]. *Lekcje zdrowia*. *Polityka*, nr 2 (2991), 7–13 stycznia.
- Wasserstein R.L., Lazar N.A. [2016]. *The ASA's Statement on p-Values: Context, Process and Purpose*. *The American Statistician*, 70(2).